

Kunnat
Kuntien ympäristö- ja rakennusvalvontaviranomaiset
ELY – keskuskeskukset

Helsinki, 15.3.2011

Haja-asutusalueen talousjätevesien käsittelyn muuttuneet säädökset

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyyn liittyvät säädökset ovat muuttuneet. Ympäristönsuojelulain muutokset tulivat voimaan 9.3.2011 ja niiden perusteella annettava uusi haja-jätevesiasetus tuli voimaan 15.3.2011. Säännöksiä on kohtuullistettu. Nyt haja-asutuksen jätevesiasetus on ennen muuta suunnattu helpottamaan kiinteistökohtaista jätevesijärjestelmien suunnittelua ja toteuttamista. Säännösten tarkennuttua on aika keskittyä uudistuksen käytännön toteuttamiseen. Tässä työssä kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisilla on merkittävä rooli.

Muuttuneet puhdistusvaatimukset

Säädöksissä säilytettiin riittävä ympäristönsuojelun taso. On tärkeää ehkäistä lähiympäristön ja lähivesien, kuten kaivoveden pilaantumista sekä muita hygieenisistä ja rehevöitymisen haittoja.

Ympäristönsuojelulaissa jätevesien käsittelyjärjestelmä on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että sillä voidaan kohtuudella normaalikäytössä olettaa saavutettavan riittävä puhdistustaso. Riittävä puhdistustaso määritellään orgaaniselle aineelle, fosforille ja typelle. Puhdistustason puhdistusteho lasketaan kuten aikaisemminkin haja-asutuksen kuormitusluvun ja asukasmäärän mukaisesti määräytyvästä käsittelemättömän jäteveden kuormituksesta.

Uudessa hajajätevesiasetuksessa talousjätevesien käsittelylle määritelty puhdistustehon vähimmäisvaatimustaso on:

- orgaanisen aineen osalta 80 %
- kokonaisfosforin osalta 70 %
- kokonaistypen osalta 30 %

Vähimmäisvaatimustason sijasta sovelletaan ankarampia puhdistusvaatimuksia, jos niistä muualla säädetään tai määrätään. Ankarampaa puhdistustasoa koskevien kunnan ympäristönsuojelumääräyksien tarvetta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon eduskunnan ympäristövaliokunnan asiaa koskevat yksityiskohtaiset perustelut. Ankarammat vaatimukset ovat tarpeen esimerkiksi pilaantumiselle herkillä pohjavesialueilla tai sellaisilla ranta-alueilla, joilla vesienhoitosuunnitelmissa hajajätevesien aiheuttama kuormitus on arvioitu merkittäväksi vesien hyvän tilan saavuttamisen kannalta.

Uudessa hajajätevesiasetuksessa puhdistustehon ankarampi ohjeellinen puhdistustaso on:

- orgaanisen aineen osalta 90 %
- kokonaisfosforin osalta 85 %
- kokonaistypen osalta 40 %

Muutokset koskevat vuoden 2004 alun jälkeen rakennettuja jätevesijärjestelmiä heti säädösten voimaantulua. Ennen vuotta 2004 rakennettujen käyttökuntoisten jätevesijätevesijärjestelmien tulee täyttää uudet vaatimukset 15.3.2016 mennessä. Muutoksella ei ole vaikutusta rakentamisen lupamenettelyihin. Kunnat ovat voineet määrätä vuodesta 2005 lähtien maankäyttö- ja rakennusasetuksen 62 §:n ja 63 §:n perusteella rakennusjärjestyksessään kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän luvanvaraisuudesta, vapauttamisesta luvanvaraisuudesta kunnan alueella tai osassa kunnan aluetta tai määrätä ilmoitusmenettelyn soveltamisesta kunnan alueella tai osassa kunnan aluetta. Myös ilmoitusmenettelyä sovellettaessa rakennushankkeeseen ryhtyvän on noudatettava ympäristösuojelulain ja hajajätevesiasetuksen säännöksiä.

Mahdollisuudet poikkeuksiin

Jätevesien puhdistamisen vaatimuksesta vapautuvat kiinteistönomistajat, jotka asuvat kiinteistöllä vakituisesti ja ovat täyttäneet 68 vuotta ennen 9.3.2011. Jos kiinteistön jätevesistä kuitenkin jossain erityistapauksessa aiheutuu ympäristön pilaantumisen vaaraa, voi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen puuttua asiaan. Vapautus ei koske uudisrakennuksia eikä vapaa-ajan asuntoja. Jos kiinteistön hallinnassa tapahtuu muutos eikä ikäehto toteudu, automaattivapautus raukeaa.

Ympäristönsuojelulain muutoksella on täsmennetty määräaikaisen vapautuksen edellytyksiä. Lakimuutoksella tarkennettiin ns. sosiaalisia perusteita, joiden perusteella voi kunnalta hakea viiden vuoden mittaista vapautusta vaatimusten täyttämistä. Poikkeuksen perusteena laissa on erikseen mainittu pitkäaikainen sairaus ja työttömyys. Näissä erityisen vaikeassa elämäntilanteessa oleville kiinteistön haltijoille voidaan hakemuksesta myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan vapautus asetuksen vaatimuksista.

Vapautus voidaan myöntää myös niille kiinteistöille, joihin ulotetaan vesihuoltolaitoksen viemäri lähivuosina 15.3.2016 jälkeen. On tärkeää, että kunnat huolehtivat vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivittämisestä. Kuntien tulisi määrittellä vesihuollon kehittämissuunnitelmassa alueet, joihin vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäröinti laajennetaan. Vesihuoltolaitoksen viemäröintialueen laajennuksessa tulee huomioida ympäristönsuojelulliset näkökulmat ja taloudellinen kannattavuus. Kuntalaisen on tärkeää tietää, joudutaanko jätevedet käsittelemään kiinteistöllä vai voidaanko jätevedet johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin. Näin taataan tasapuolisuus määräaikaisten lykkäysten käsittelyssä.

Neuvonnasta apua toteuttamiseen

Ympäristöhallinto ja Suomen Kuntaliitto tulevat ohjeistamaan ja kouluttamaan viranomaisia muuttuneista säännöksistä ja niiden vaikutuksista kuntien viranomaistoimiin. Tavoitteena on muun muassa uudistaa mahdollisimman pian haja-asutuksen jätevesihuollon verkkosivut ja esitemateriaalit. Myös haja-asutusalueen jätevesihuoltoon liittyvä ympäristöhallinnon opas uudistetaan viivyttämättä. Ympäristöhallinto toteuttaa myös resurssiensa puitteissa eduskunnan asiasta hyväksymien lausumien edellyttämiä toimia. Näitä ovat esimerkiksi avustusten saannin helpottaminen sekä kansalaisille suuntautuvan tiedotuksen ja neuvonnan toteuttaminen.

Kuntien on edelleen tarvetta varautua jätevesihuoltoon koskevaan tiedotukseen ja yleiseen neuvontaan, josta on jo kunnissa olemassa hyviä kokemuksia. Kunnan on myös tärkeää ohjata kuntalaisia hankkimaan tietoa myös neuvontapalveluja tarjoavilta ja käyttämään päteviä suunnittelijoita. He voivat räätälöidä kiinteistölle sopivan järjestelmän. Kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaiset eivät voi lupa- ja valvontaviranomaisina esteellisyssyistä tehdä tällaista kiinteistökohtaista ohjausta.

Yleisessä neuvontatyössä kunnan tulee kiinnittää erityistä huomioita ympäristönsuojelumääräyksiin perustuvien vaatimusten sekä vesihuollon toiminta-alueiden määrittämistä koskevien asioiden tunnetuksi tekemiseen kuntalaisille. Tämä tukee myös osaltaan järjestöjen ja muiden tahojen kiinteistökohtaista neuvonta- ja suunnittelu- palveluja.

Ympäristöhallinto edistää resurssiensa mukaan haja-asutuksen jätevesineuvontaa. Tähän liittyen on tänä vuonna aloitettu kolme neuvonnan pilottihanketta. Vuoden 2011 määrärahan turvin on tarkoitus laajentaa neuvontaa ja koulutusta. Myös kuntien viranomaiset voivat osallistua alueellaan toimivien neuvojen koulutukseen.

Vaikutukset kunnan toimintaan

Kunnan on syytä viipymättä tarkistaa ja tarvittavilta osin päivittää ympäristönsuojelumääräyksensä vastaamaan uusien säädösten perusteita ja säädettyjä vaatimuksia. Erityisen tärkeää tämä on, mikäli

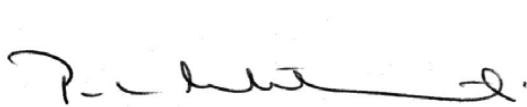
- määräykset ovat ristiriidassa uusien säädösten kanssa ja/tai
- on ympäristönsuojelullisia perusteita antaa ankarampia puhdistustasomääräyksiä pohjavesialueille sekä ranta-alueille

Kuntien on tarpeen myös päivittää vesihuollon kehittämissuunnitelmansa.

Laissa on määräaikaisen poikkeuksen perusteena erikseen mainittu mm. työttömyys ja sairaus. Kuntien tulisi varautua myös tältä osin poikkeushakemusten käsittelyyn.

Kunnille on varattu mahdollisuus osallistua ympäristöhallinnon rahoittaman neuvonnan ohessa tapahtuviin koulutustilaisuuksiin, jotka käsittelevät mm. säädösmuutoksia ja haja-asutuksen jätevesien puhdistamista laajemminkin.

Paljon keskustelua aiheuttanutta hajajätevesisäädöksiä on käsitelty perusteellisesti. Säädöksiä on selkiytetty ja kohtuullistettu hyvässä yhteistyössä. Yhteistyötä tarvitaan myös toimeenpanossa ympäristön hyvän tilan ylläpitämiseksi.

Paula Lehtomäki
Ympäristöministeri

Timo Kietäväinen
Varatoimitusjohtaja, Kuntaliitto

Saara Bäck
Ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Leena Karessuo
Johtaja, Kuntaliitto

Lisätietoja antavat:

Vesa Valpasvuo, Kuntaliitto, vesa.valpasvuo@kuntaliitto.fi

Jorma Kaloinen, ympäristöministeriö, jorma.kaloinen@ymparisto.fi